АРХЕОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ НА ЗАМКОВІЙ ГОРІ

Під час другого етапу археологічних досліджень на Замковій горі у листопаді-грудні 2011 року було виявлено дві споруди другої половини XVII - першої чверті XVIII ст. Вони мають подвійну стратиграфію, тобто створювалися під час побудови замку, замкової фортеці, потім бастіонів. Ці споруди проіснували до 20-их років XVIII ст.

Розкопки на місці спорудження храму Георгія Побєдоносця

В обох спорудах знайдено залишки скелетів коней, в одній із них - тільки частини: видно, що тварина була розірвана, очевидно, внаслідок попадання ядра, адже серед кісток знайдені й уламки ядер. Друга туша тварини була пошкоджена менше.

Існують письмові відомості про те, що в 1711 р. Пилип Орлик мав намір завоювати Правобережну Україну і прийшов з ордою татар. Було знищено велику кількість населених пунктів, в облогу потрапила і Біла Церква. Білоцерківський замок-фортецю Пилип Орлик із татарами взяти не зумів, але заподіяв їй великої шкоди. Приступом стріляла гарматна артилерія, тому знахідки, виявлені на цьому місці (туші коней, вбитих ядрами), археологічно підтверджують письмові свідчення про намагання Пилипа Орлика взяти Білу Церкву.

За характером розташування кісток та станом збереженості тварин можна зробити висновки, що вони загинули в холодну пору року. З огляду на це, підтверджується час приходу Пилипа Орлика - це березень, коли ще тримаються сильні морози.

Після детального огляду знахідок з'ясувалося, що від туш коней були відділені кінцівки, тобто замерзле м'ясо використовувалося в їжу.

Саме такі археологічні знахідки і відтворюють картину того, що тут відбувалося. Згадаймо: був підписаний трьохсторонній договір між Московською державою, Польщею та Туреччиною, і московські війська, які знаходилася на території Білої Церкви в 1711 році, були змушені покинути місто. Зрозуміло, що скелети коней залишилися в тих будівлях, які ми знайшли.

Після відходу московських військ ці місця, де залишилися коні, були засипані шаром землі, утрамбовані, а будівлі перебудовані заново. Треба зазначити, що деякі з цих споруд стали використовуватися вже не як господарчі (типу сараю), а як житлові, бо в них уже вбудовували печі, щоб грітися і готувати їжу.

Цікавою є знахідка скелету молодої дівчини 16-17 років, що підтверджує відомі факти Батиєвого погрому. Коли хан Батий захопив

Унікальна знахідка

Юр'їв і повністю його знищив, загинула значна частина місцевого населення. Кістяк молодої дівчини лежав в одній із частин житлової споруди. За особливостями розташування знайдених кісток цієї дівчини можна відтворити її останні хвилини життя: вона намагалася втекти, взявши з собою найдорожче, що було на той час в хаті, - два клуночки з зерном - в одному пшоно, а в іншому зерна пшениці або ячменю. Дівчина схопила навіть цеглину, намагаючись захиститися, але й це не врятувало її. На жаль, втекти не змогла, бо ударом у праву скроню булавою чи обухом сокири була вбита.

Крім того, раніше тут було знайдено великий натільний хрест –енколпіон, а ближче до схилу - розрубану навпіл іконку. Ці знахідки дозволяють зробити висновок, що після прориву оборони Білої Церкви, вціліле населення намагалося врятуватися і збігалося до місця, де стояв Юр'ївський храм, - остання твердиня і захист. Намагалися через вали, через річку Рось втекти з міста, щоб врятуватися, адже лавина монголів стрімко наближалася до цього місця. Воїни, котрі здійснювали оборону, не змогли отримати цей вал. І, власне, ця розрубана навпіл ікона, і енколпіон та й інші знахідки є переконливим свідченням цього.

Фрагмент печі-кам'янки

Отримані матеріали ще будуть проходити наукову обробку, тому більш повну картину того, що виявлено завдяки дослідженням, буде викладено пізніше.

Не менш цікавим для дослідження виявився об'єкт рубежу XI - XII ст. Тут було виявлено житлову споруду (з пічкою-кам'янкою посередині), яку, очевидно, змушені були залишити люди Юр'єва вперше після півчної облоги половцями. Видно, що люди забрали найцінніші речі, коли її залишали, а згодом ця будівля була знищена вогнем, оскільки виявлено великий шар попелу, трапляються й вуглинки. Але в той час, як горіла ця споруда, ніхто із мешканців не постраждав, адже, як відомо, основна частина жителів тодішнього Юр'єва подалася до Києва з проханням надати притулок. Князь Святополк задовільним прохання людей і надав їм місце для нового поселення.

Німий свідок оборони Юр'єва від монголо-татар

Ретельне дослідження кожної знахідки